כיתה ט' | ספרות | שיעור 2 מתוך 4 | 45 דק'

ממלכתי וחמ"ד: מתאים לכיתה ט'. היצירות הנלמדות משתנות בין הזרמים ובין בתי הספר; בדקו את רשימת היצירות של בית הספר ושל הפיקוח בזרם שלכם.

ההזמנה, הנשף והאובדן: קונפליקט ונקודת מפנה

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יזהו את שלבי העלילה: פתיחה, סיבוך, שיא, נקודת מפנה והתרה
- התלמידים יבחינו בין קונפליקט פנימי לקונפליקט חיצוני ויביאו דוגמה לכל אחד מהסיפור
- התלמידים יאפיינו את מר לואזל ואת מדאם פורסטייה לפי מעשיהם

❓ השאלה הגדולה של היחידה

מה עלה למתילדה ביוקר יותר: המחרוזת שאבדה, או הרצון להיראות מישהי אחרת?

היום בודקים: איזה תפקיד יש לרצון להיראות עשירה ברגע האובדן ובהחלטה שאחריו?

📖 הסבר למורה

שלבי העלילה ב"המחרוזת": **פתיחה** (אקספוזיציה): מתילדה וחלומותיה. **סיבוך**: ההזמנה לנשף, השמלה, והחיפוש אחרי תכשיט. **שיא**: הנשף, הרגע המאושר ביותר בחייה. **נקודת מפנה**: מול המראה בבית היא מגלה שהמחרוזת איננה. מכאן הכול מתהפך: מחלום לחובב. **התרה**: עשר שנות העבודה, והגילוי בסוף.

קונפליקט הוא התנגשות שמניעה את העלילה. **קונפליקט פנימי** מתרחש בתוך הדמות: אצל מתילדה, בין הרצון להיראות עשירה לבין המציאות הצנועה שלה, ואחר כך בין הבושה לבין האמת (האם לספר לחברה?). **קונפליקט חיצוני** הוא בין הדמות לבין גורם מחוץ לה: בין מתילדה לבין החברה המעמדית, שבה ערך האדם נמדד במה שהוא לובש; וקונפליקט קטן גם מול הבעל, שרוצה דברים פשוטים.

מר לואזל מאופיין בעיקר במעשים: הוא מוותר על הרובה שחלם עליו, מחפש את המחרוזת כל הלילה, ולוקח על עצמו חוב שיכביד על כל חייו. הוא אוהב, צנוע ואחראי. **מדאם פורסטייה** נדיבה בתחילה ("בחרי, יקירתי", בתרגום חופשי), אבל קרירה כשהמחרוזת מוחזרת באיחור. כדאי לשים לב: היא לא פותחת את הקופסה. שאלה חשובה לשיעור: ההחלטה לא לספר לה את האמת היא בחירה, לא מקרה.

📜 הקטע לשיעור: הנשף והאובדן

ציטוטים קצרים בתרגום חופשי שלנו מהמקור הצרפתי.

- בנשף: "היא הייתה יפה מכולן, אלגנטית, חיננית, מחייכת ומטורפת משמחה." (בתרגום חופשי)

- כשמתילדה אומרת 400 פרנק: "הוא החוויר מעט, כי בדיוק את הסכום הזה שמר כדי לקנות רובה." (בתרגום חופשי)
- מול המראה בבית: "היא כבר לא ענדה את המחרוזת סביב צווארה!" (בתרגום חופשי)

🗺️ שלבי העלילה בסיפור

שלב	מה קורה בסיפור
פתיחה	מתילדה חיה בצניעות וחולמת על עושר
סיבוך	ההזמנה לנשף, השמלה ב-400 פרנק, המחרוזת השאולה
שיא	הנשף: הצלחה גדולה, כולם מעריצים אותה
נקודת מפנה	בבית, מול המראה: המחרוזת איננה
התרה	החוב, עשר שנות עבודה קשה, והגילוי בפגישה עם החברה

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: הסיפור בתרגום, לוח, דף עבודה

1. **פתיחה (5 דק'):** "ספרו על רגע שבו הכול השתנה בבת אחת." 2-3 סיפורים קצרים, ומשם להגדרה: נקודת מפנה.
2. **קריאה (12 דק'):** קוראים בקול שלושה קטעים: השיחה על 400 הפרנק, הנשף, והגילוי מול המראה.
3. **שלבי העלילה (10 דק'):** בונים יחד על הלוח את "הר העלילה" (פתיחה, סיבוך, שיא, נקודת מפנה, התרה) ומציבים בו את אירועי הסיפור.
4. **קונפליקט (10 דק'):** בקבוצות: קבוצה אחת מחפשת קונפליקט פנימי, קבוצה שנייה קונפליקט חיצוני. כל קבוצה מביאה פרט מהסיפור.
5. **הדמויות ויציאה (8 דק'):** שני משפטים על לואזל ושניים על מדאם פורסטייה, לפי המעשים שלהם. כרטיס יציאה.

💬 שאלות בשלוש רמות

הבנה (מה כתוב?)

1. על מה מוותר הבעל כדי לקנות למתילדה שמלה?
2. למה מתילדה מסרבת לענוד פרחים טבעיים?
3. למה מתילדה ממהרת לברוח בסוף הנשף?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. למה הגילוי מול המראה הוא נקודת המפנה של הסיפור? מה משתנה ממנו והלאה?
2. מה מלמדות הבריחה מהנשף והבושה במעיל הפשוט על הקונפליקט הפנימי של מתילדה?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם בני הזוג היו צריכים לספר למדאם פורסטייה את האמת מיד? מה, לדעתכם, היה קורה?

🏁 סיכום השיעור

נקודת המפנה היא רגע הגילוי מול המראה: מתילדה רצתה לראות את עצמה "בתפארתה" עוד פעם אחת, ובדיוק אז הכול מתהפך. ההחלטה שבאה אחריה, לא לספר את האמת, היא בחירה של הדמויות, והיא תעלה להן עשר שנים.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב על פתק שתי שורות:

1. נקודת המפנה בסיפור היא _____, כי _____
2. קונפליקט אחד של מתילדה: _____ מול _____

💡 הערות למורה

כדאי לשאול את הכיתה מה מסמלת המראה (מתילדה רוצה לראות את עצמה "בתפארתה"). נחזור לזה בשיעור 3, בשיעור על הסמל.

400 פרנק היו אז סכום גדול לפקיד זוטר, ו-36,000 פרנק היו הון עצום. אין צורך בהמרה מדויקת לשקלים; מספיק להבין את היחס: המחרוזת החדשה עלתה פי 90 מהשמלה.

למתקשים: לתת את טבלת שלבי העלילה מלאה בחלקה, ולבקש להשלים רק את נקודת המפנה ואת השיא.

📝 בדף העבודה

רמה מתקדמת: 7 שאלות על שלבי העלילה, הקונפליקט והדמויות, עם ניקוד (100 נקודות) ומחוון.

גרסה עם תמיכה (רמה בסיסית): מחסן מילים, משפטי פתיחה, שאלות בחירה ופחות כתיבה, ומחוון משלה. לגרסה עם התמיכה.

מקורות

- Guy de Maupassant, "La Parure" (1884), המקור הצרפתי בנחלת הכלל, בוויקיטקסט הצרפתי: Contes du jour et de la nuit, 1885. הציטוטים בחומרים הם בתרגום חופשי שלנו מהמקור הזה.
- גי דה מופאסאן (ויקיפדיה)
- ספרות בחטיבת הביניים: אתר המפמ"ר במשרד החינוך

מחוון: הנשף והאובדן: שלבי העלילה, קונפליקט ודמויות

1. ב. 400 פרנק. (10)
2. היא חושבת שאין דבר משפיל יותר מלהיראות ענייה בין נשים עשירות (5). זה מלמד שחשוב לה מאוד המראה ומה שאחרים יחשבו עליה, ושהיא מתביישת במעמד שלה (5).
3. 4 · 5 · 1 · 2 · 3 = הבעל מביא הזמנה (1), מוותר על כסף הרובה (2), היא בוחרת מחרוזת (3), רוקדת עד ארבע (4), מגלה מול המראה (5). 3 נק' לכל מיקום נכון.
4. פתיחה: מתילדה חיה בצניעות וחולמת על עושר. סיבוך: ההזמנה, השמלה, התכשיט השאול. שיא: ההצלחה בנשף. נקודת מפנה: הגילוי מול המראה שהמחרוזת איננה. (4 נק' לכל שלב, ועוד 3 על ניסוח מדויק)
5. פנימי (7): בין הרצון להיראות עשירה לבין המציאות הצנועה (למשל הבריחה במעיל הפשוט), או בין הבושה לבין האמת. חיצוני (8): בין מתילדה לבין החברה המעמדית, שבה ערך האדם נמדד בבגדים ובתכשיטים (הנשים בפרוות); או מול הבעל, שרוצה דברים פשוטים.
6. לדוגמה, 7-8 נק' לכל מעשה עם הסבר: מוותר על הרובה שחלם עליו (אוהב ונדיב); מחפש את המחרוזת כל הלילה והיום שאחריו (אחראי, מסור); מציע לכתוב לחברה שהסוגר נשבר (מעשי, מנסה להרוויח זמן); לווה כסף ולוקח על עצמו חוב (מקריב את עתידו).
7. תשובה אישית. מחוון: עמדה ברורה (5), מה היה קורה (5), הסבר למה שתקו (6, למשל בושה, פחד שיחשבו אותה לגנבת, גאווה), לשון וארגון (4). תשובה מצוינת תציין שזו בחירה של הדמויות, לא מקרה.